

Klassekampen i Frankrig

Skrevet af: **Serge Halimi og Pierre Rimbart** | Offentliggjort: 15. februar 2019

Henholdsvis chefredaktør og redaktionsmedlem på Le monde diplomatique

Den franske elite har ikke følt så meget frygt det sidste halve århundrede som nu, og her drejer det sig ikke om den sædvanlige frygt for at tabe et valg, for at gå glip af en "reform" eller se deres aktier dale på børsen, men en frygt for oprør, opstand og tab af magt. Protesterne i gaderne den 1. december 2018 fik det for nogen til at løbe koldt ned ad ryggen. Med BFM TV's nyhedsstjerne Ruth Elkrief's kuldegysende ord: "Det vigtigste er, folk nu ser at komme hjem". Kanalen viste optagelser af protesterende gule veste fast bestemt på at kræve et bedre liv for sig selv.

Få dage senere afslørede en journalist fra det erhvervsvenlige dagblad *L'Opinion* på TV, at "alle de store industrigrupperinger er parate til at uddele bonusser, fordi de for en tid virkelig var bange for, at deres hoveder ville rulle. Så oven på en frygtelig lørdag, da alle ødelæggelser var forbi [1. december], tilkaldte de store firmaer Geoffroy Roux de Bézieux, formand for Medef [Frankrigs største arbejdsgiverorganisation] og bad ham "giv dem, hvad de vil have. Slip det hele, ellers...". De følte sig fysisk truet.

I det samme program påstod lederen af et meningsmålingsinstitut, at toplederne "faktisk var bekymrede" og sagde, at stemningen mindede ham om tilsvarende begivenheder i 1936 og 1968, som han havde læst om. "Der kommer et tidspunkt, hvor du siger til dig selv: "Du er nødt til at ofre en større sum for at undgå at tabe det, der er vigtigst"" (1) Under Folkefronten (1936-38) berettede Benôt Frachon - leder af CGT (sammenslutningen af fagforbund) - at arbejdsgiverne under forhandlingerne i Matignon, der var den franske ministerpræsidents residens, "havde givet efter på alle punkter" ovenpå vilde strejker og fabriksbesættelser.

En sådan nedsmeltning i samfundets øverste lag er usædvanlig, men det viser også en historisk lærestreg: De, der har følt frygt, tilgiver aldrig dem, der har forårsaget den og de, der har været vidne til den (2). De gule vestes bevægelse har fremprovokeret en reaktion, der har mange fortilfælde, fordi den har vist sig levedygtig, svær at begribe, uden ledelse, taler et sprog, som de offentlige institutioner ikke forstår, og som fastholder sin målbevidsthed på trods af politiovergreb og folkelighed på trods af fjendtlig mediedækning af ødelæggelserne i dage med store manifestationer. I perioder, hvor sociale grupper udkrystalliserer sig, og der foregår en åben klassekamp, må alle vælge side. Midten forsvinder. Og selv de mest liberale, og dannede personer dropper al snak om fredelig sameksistens. Frygten gør, at de mister fatningen.

Alexis de Tocqueville var berørt på samme måde, da han skrev om begivenhederne i Paris i 1848 i sine memoirer. Soldater, der var sendt ind i byen af det regerende bourgeoisie, der havde den opfattelse, at "det kun er kanonen, der kan løse landets problemer", havde massakreret forarmede arbejdere (3). Tocqueville glemte helt sine gode manerer, og beskrev den socialistiske leder Auguste Blanqui som en, "der har et beskidt udseende som på en bleg og muggen krop. Han så ud som en, der levet i en kloak og kun lige er dukket op. Han mindede mig om en slange, man holder i halen."

"Underklasseforsamling"

Under Pariserkommunen i 1871 skete der en tilsvarende forvandling i tankegangen blandt intellektuelle og kunstnere, hvoraf mange tidligere havde været sidste dages progressive. Digteren Leconte de Lisle blev rasende på "denne forsamling af underklasse, alle disse nytteløse personer,

alle de misundelige, morderne, tyvene". Gustave Flaubert mente, at det første, der skulle gøres, var at gøre op med den almindelige stemmeret, menneskehedens skændsel". Emile Zola, beroliget af den afstraffelse, der havde resulteret i 20.000 døde og næsten 40.000 arresterede, mente at det kunne være en morale for arbejderklassen: "Det blodbad, de netop havde oplevet, var måske den forfærdelige nødvendighed, der skulle til for at køle noget af deres feber ned" (4).

Jacques Chirac's tidligere undervisningsminister Luc Ferry - doktor i filosofi og politisk videnskab - må have haft sine forgængeres uhyrlige udtalelser i tankerne, da han i et radiointerview den 7. januar, da han opfordrede ordensmagten til at styrke dens modsvar til de gule veste ved at sige, at de skulle til at bruge deres våben" mod "disse voldsmænd, disse bastarder fra det yderste højre eller yderste venstre eller fra forstæderne, der bare er kommet ind for at slås med politiet."

Sædvanligvis udøves magt gennem klart definerede og til tider rivaliserende undergrupper - ledende embedsmænd på både fransk og europæisk plan, intellektuelle, chefer, journalister, det konservative højre og det moderate venstre. Inden for dette hyggelige netværk skiftes man til at have magten og alle adlyder disse demokratiske ritualer med valg efterfulgt af perioder med ro på. Den socialistiske leder Jules Guesde havde allerede i 1900 i Lille gennemskuet den politiske leg, der sikrede den kapitalistiske klasse sin lange levetid ved magten: "Den er opdelt i det progressive bourgeoisi og det republikanske bourgeoisi, det klerikale bourgeoisi og det fritænkende bourgeoisi på en sådan måde, at hvis et parti lider nederlag, vil det altid blive erstattet af et andet parti fra den samme klasse, som også er [vores] fjende. Det er et skib med vandtætte skotter, der kan tage vand ind i den ene side uden derved at blive mindre flydedygtig." Men det hænder, at søen bliver hård og fartøjets stabilitet er truet. I en sådan situation må alle uoverensstemmelser vige for at kunne fremstå som en enhedsfront og holde sig flydende.

Det er det, middelklassen har gjort konfronteret med de gule veste. De sædvanlige talspersoner, der er omhyggelige med at fremstå som en flerhed af meninger i rolige tider, har helt enstemmigt sammenlignet de protesterende med racister, antisemitter, homofobere, intrigemagere og ballademagere - men for det meste som ignoranter. "Gule veste, vil dumheden sejre?" spurgte Sébastien Le Foll i *Le Point* den 10. januar. "De virkelige gule veste" foreslog Bruno Jeudy på BFM TV den 8. december, kæmper uden at reflektere, uden at tænke". "De laveste instinkter er fremherskende uden at tage hensyn til mest basale gode manerer" skrev Vincent Tr´molet de Villers i *Le Figaro* den 4. december.

"Besværlige bonderøve"

Denne "bevægelse af besværlige poujadistiske bonderøve" (Jean Quatremer den 19. december på *Twitter*) under ledelse af "en hadefuld minoritet" (Denis Olivennes i *Marianne* den 9. januar) kan let beskrives som "en strøm af raseri og had" (leder i *Le Monde* den 4. december) i hvilken "horder af tabere og plyndrere" "fortæret af misundelse som lopper" (Franz-Olivier Gisbert i *Le Point* den 13. december og 10. december) får frie tøjler til deres "giftige impulser" (Hervé Gattegno i *Le Journal du dimanche* den 9. december. "Hvor mange døde vil disse bondeknolde have på deres samvittighed?" spurgte Jacques Julliard (*Le Figaro* den 7. januar).

Den offentligt kendte intellektuelle Bernard-Henri Lévy som bekymret over dette "blinde, nøgne had, der har sin egen vilje" (*Le Point* den 13. december) nedlod sig alligevel til at i *Le Parisien* at underskrive en indbydelse til de gule veste om "at vende deres vrede til en debat" (*Le Parisien* den 7. december). Da man ikke havde held til det at få dem til det, udtalte Pascal Bruckner, at gudskelov "har politiet stille og roligt reddet republikken" fra "barbarerne" og den "hættebeklædte pøbel" (*Le Figaro* den 10. december).

Et helt socialt univers er bundet sammen fra De Grønne til resterne af Socialistpartiet, Fra CFDT

(*Confédération française démocratique du travail*) til værterne på *France Inter's* morgenshow (ifølge stationens direktør et "forstandens samarbejde"), for at sætte enhver politiker, der udtrykker sympati med bevægelsen i gabestokken. De står anklaget for at underminere demokratiet og ikke tage del i deres frygt. Forhåbentligt kan man kontrollere disse ballademagere med det gamle og velprøvede trick at kæde en hvilken som helst talsperson fra de gule veste sammen med en eller anden holdning, som det yderste højre på et eller andet tidspunkt har udtrykt eller forsvaret. Men ville en sådan tankerække ikke betyde en opmuntring til vold mod journalister bare fordi Marine Le Pen havde kaldt en sådan vold "selve negationen af demokrati og respekt for andre uden hvilken der ikke sker nogen konstruktiv ændring, intet demokratisk liv, intet socialt liv (*Le Figaro* den 17. januar)?

"Ned til den sidste euro"

Refleksreaktionerne fra den borgerlige blok, der udgør Macron's vælgergrundlag blev voldsomt udstillet, da *Le Monde* udgav en sympatisk profil af en familie fra de gule veste: "Arnaud og Jessica: Ned til den sidste euro" (16. december). Der var hundredvis af vrede kommentarer som reaktion online: "Ikke et særlig smart par... Er ægte fattigdom i nogle tilfælde kulturel mere end økonomisk?" "Den fattiges patologiske problem: Evnen til at leve over evne." "Lad være med at forestille jer, at vi kan gøre dem til forskere, ingeniører eller noget kreativt. Deres fire børn vil blive ligesom deres forældre: en byrde for samfundet". "Hvad vil de have, præsidenten til at gøre? Komme forbi hver dag og sørge for, at Jessica får sin pille? Den journalist, som havde skrevet historien, var målløs over denne sværm af angreb med deres "paternalistiske" overtoner (5). Men paternalisme er blot en familiediskussion, mens et velrenommeret blads læsere faktisk lød som klassekrigsalarm.

De gule vestes bevægelse illustrerer det fejlslagne projekt fra sidst i 1980'ere og senere under ledelse af socialliberale evangelister, hvor man ønskede at gøre Frankrig til en centristisk republik, der ville gøre en ende på ideologiske omvæltninger ved at presse arbejderklassen ud af den politiske debat og de politiske institutioner (6). Arbejderklassen var, på trods af at den udgjorde et flertal af befolkningen, alt for opsplittet og måtte vige pladsen - *hele* pladsen - for den uddannede middelklasse.

"Den stramme linje" i Frankrig i 1983, den liberale modrevolution ledet af New Zealands arbejderparti i 1984 og i de sene 1990'ere den tredje vej under ledelse af Tony Blair, Bill Clinton og Gerhard Schröder var alt sammen i den stil. Et socialt demokrati forankret i statsapparatet, hjemmavant i medierne og virksomhedsbestyrelser bandlyste sine tidligere støtter i arbejderklassen og drev dem ud i vildmarken. (Under valgkampen i USA i 2016 var der ikke megen forundring, da Hillary Clinton fortalte sine donorer, at Trump's tilhængere var en "samling forkastelige".). Situationen i Frankrig er ikke meget bedre: Dominique Strauss-Kahn, en socialist, der har bidraget til at forme synspunkterne hos mange i Macron's indercirkel, forklarede i en bog i 2002, at partiets basis nødvendigvis måtte være "mellemlassegrupper, der fortrinsvis består af lønarbejdere, kløgtige, velorienterede og veluddannede, der udgør samfundets ryggrad. De sikrer dets stabilitet med deres tilknytning til "markedsøkonomien". For de mindre kløgtige dele af samfundet var deres skæbne beseglet: "Hvad angår de mindre velaflagte - ak ja - her kan man ikke altid forvente fredelig deltagelse i det parlamentariske demokrati. (7)" De folk skulle man kun tage hensyn til hvert femte år og da kun for at fordømme den andel, der stemmer på den yderste højrefløj. Herefter kunne de vende tilbage til glemsel og usynlighed. (Da Strauss-Kahn skrev dette, var der endnu ikke vedtaget en lov om trafikikkerhed, der gjorde det obligatorisk for bilister at have en gul vest i deres bil).

Strategien virkede. Den franske arbejderklasse var ekskluderet fra politisk repræsentation og ovenikøbet fysisk ekskluderet fra de store byer: med kun 4% nye husejere fra arbejderklassen hvert år. Paris i 2019 er som Versailles i 1789. De er også ekskluderet fra fjernsynsskærmen, hvor 60% af dem, der optræder i nyhedsprogrammer, kommer fra de højst kvalificerede 9% af befolkningen (8).

Hvad Macron angår, kunne arbejderklassen for så vidt ophøre med at eksistere. Han tror Europa er "et gammelt kontinent beboet af småborgere, der føler det sikkert at leve i materiel komfort" (9).

Men den del af den sociale verden, som skulle have været udslettet, dømt alt for resistent i forhold akademiske anstrengelser og træning og derfor ansvarlig for sin egen skæbne, er vakt til live igen under Triumfbuen og Champs-Élysées, og ved rundkørsler over hele landet. En forvirret og bekymret Jean-Éric Schoettl, statsråd og forfatningsekspert beskrev det som "tilbagevendende til en primitiv form for klassekamp" i *Le Figaro* den 11. januar.

Hvem er til højre og hvem er til venstre?

Det kan godt være, det er gået skævt med at fjerne flertallet af befolkningen fra den politiske arena, men der er et andet punkt på den herskende klasses dagsorden, der *har* opnået uventet succes, og det er den udviskede forskel mellem højre og venstre. Ideen, der kom til at dominere efter Berlinmurens fald, var at forskyde enhver opfattelse, der udfordrede den neoliberale "fornuft" (med essayisten Alain Minc's ord) gik ud på at miskreditere de ekstremistiske fløje. Politisk legitimitet ville så ikke længere afhænge et bestemt syn på verden – kapitalist eller socialist, nationalist eller internationalist, konservativ eller fremskridtsvenlig, autoritær eller demokratisk – men i stedet af dikotomien mellem, dem, der er fornuftige og dem, der er radikale, mellem åben og lukket, progressiv og populistisk. Når de gule veste afviser at skelne mellem højre og venstre, som flere mainstream politikere bebrejder dem, gentager de blot i arbejderklassen den udviskning af de politiske forskelle, som den borgerlige blok har ført i årevis.

I denne vinter har fokus været på krav om retfærdig skat, forbedrede leveforhold og modstand mod den autoritære stat, mens kampen mod udnyttelsen af arbejdskraften og ejendomsretten til produktionsmidlerne stort set har været fraværende. Genindførelsen af den solidariske formueskat, tilbagevendende til 90 kilometers fartbegrænsning på de mindre veje, strammere kontrol med politikernes udgifter, folkeafstemninger – intet af dette vil udfordre arbejdernes underordnede rolle på arbejdspladserne, den grundlæggende forskel i indkomster eller det gabende hul i den folkelige indflydelse hverken i EU eller en globaliseret verden.

Selvfølger lærer bevægelser, mens de er på vej. De kan se nye mål, når der opstår uventede forhindringer og muligheder. Under stænderforsamlingen i Frankrig i 1789 var der kun ganske få republikanere i hele landet. At udtrykke solidaritet med de gule veste er derfor en måde at anspore dem på i retning af retfærdighed og ligestilling, mens alle andre ansporer i den modsatte retning og satser på, at den sociale vrede skal gavne det yderste højre ved valgene til Europaparlamentet i maj.

At isolere de gule veste politisk vil opmuntre til et sådant udfald. Autoriteter og medier forsøger at gøre dem uacceptable for den progressive middelklasse ved at fremhæve enhver antydning af snæversyn, som en af dem måtte udtrykke. Den mulige succes for disse anstrengelser vil bakke op om Macron's strategi siden 2017, som netop er at reducere det politiske liv til en konflikt mellem liberale som ham selv og populistiske (10). Når det skel så er kommet på plads, kan han hænge sin egen "samling forkastelige" ud til både højre og venstre, og han kan relatere enhver indenlandsk udfordring til en "populistisk internationale", som ifølge ham ikke bare består af Ungarns Viktor Orbán og Italiens Matteo Salvini men også af polske konservative, tyske nationalister og La France Insoumise (Jean-Luc Mélenchons franske venstrefløjsparti).

Macron er dog nødt til at opløse et paradoks. Da hans støtte kommer fra en snæver social basis, vil han kun være i stand til at implementere sin "reform" af arbejdsløshedsforsikring, pensioner og offentlig service ved hjælp af en mere autoritær politik, bakket op af et undertrykkende politi og en luns til det hårde højre med en "stor debat om immigration". Ironien er, at netop Macron, der har ført sig frem mod "illiberale" regeringer rundt omkring i verden, måske nu er nødt til låne fra deres

opskriftsbog.

- (1) 'L'Info du vrai', Canal Plus, 13 December 2018.
- (2) Se Louis Bodin and Jean Touchard, *Front populaire: 1936*, Armand Colin, Paris, 1961.
- (3) Auguste Romieu, *Le Spectre rouge de 1852*, Ledoyen, Paris, 1851, quoted in Christophe Ippolito, 'La fabrique du discours politique sur 1848 dans *L'Éducation sentimentale*', no 17, Pau, 2017.
- (4) Paul Lidsky, *Les Écrivains contre la Commune* (Writers against the Commune), La Découverte, Paris, 1999 (1st edition, 1970).
- (5) Faustine Vincent, '[Pourquoi le quotidien d'un couple de "gilets jaunes" dérange des lecteurs](#)' (Why the daily life of a yellow vest couple disturbs readers), *Le Monde*, 20 December 2018.
- (6) See Laurent Bonelli, '[Les architectes du social-libéralisme](#)' (The architects of social liberalism), *Le Monde diplomatique*, September 1998.
- (7) Dominique Strauss-Kahn, *La Flamme et la Cendre* (The flame and the ash), Grasset, Paris, 2002. See Serge Halimi, '[Flamme bourgeoise, cendre prolétarienne](#)' (Bourgeois flame, proletarian ash), *Le Monde diplomatique*, March 2002.
- (8) 'Baromètre de la diversité de la société française' (Barometer of diversity in French society), 2017 figures, Conseil supérieur de l'audiovisuel, Paris, December 2017.
- (9) 'L'histoire redevient tragique: une rencontre avec Emmanuel Macron' (History becomes tragic again: an encounter with Emmanuel Macron), Alexandre Duval-Stalla and Michel Crépu, *La Nouvelle Revue française*, no 630, Paris, May 2018.
- (10) See '[Not the world order we wanted](#)', Serge Halimi and Pierre Rimbart, *Le Monde diplomatique*, English edition, September 2018.

Oversat fra *Le Monde Diplomatique* in english, february 2019 af Poul Petersen